

Svenskt Vatten, 2003-12-09

Plaströslarm i Svenska Dagbladet 9/12-03

Svenska Dagbladet skriver i en stort uppslagen artikel den 9 december 2003 att en norsk vetenskaplig rapport visar att den plast som används i svenska dricksvattenledningar kan fälla ut farliga gifter.

Svenskt Vatten tar allvarligt på alla uppgifter om risker då det gäller dricksvattenkvaliteten. Vi kan konstatera att de svenska VA-verken levererar ett dricksvatten som håller sig väl inom Livsmedelsverkets föreskrifter.

Den norska undersökningen (som redovisas i IWA:s tidskrift Water Research 37, 2003, sid. 1912-1920) har gjorts i lab-skala som urlakningsförsök på nya PEH-, PVC- och PEX-rör. I det stillastående vattnet, som stått i ett helt dygn, har man hittat förhöjda halter av fenoler och andra organiska ämnen. Ämnena har tillsats i samband med framställningen av plastråvaran till de använda rören. De funna ämnena är således tillsatsmedel och nedbrytningsprodukter av tillsatsämnena från tillverkningsprocessen. Det framgår inte vilka rörfabrikat som använts.

Den viktigaste informationen, om halter av dessa fenoler och andra organiska ämnen finns i dricksvattnet hos konsumenterna, framgår inte i studien.

Svenskt Vatten vill åter igen understryka ett grundläggande svenskt problem. I Sverige saknas en myndighet som godkänner material som kommer i kontakt med dricksvatten, till exempel material i rör, ventiler eller material som används som ytbeläggning i cisterner mm. Svenskt Vatten har vid upprepade tillfällen framfört detta till både regeringen och myndigheter.

I EGs Dricksvattendirektiv ställs krav på det dricksvatten som levereras till konsumenterna. Direktivets krav har implementerats i den svenska lagstiftningen genom Livsmedelsförordningen och i förlängningen genom den av Livsmedelsverket utgivna Dricksvattenkungörelsen (SLVFS 1993:35). I denna stipuleras bland annat "Dricksvatten från allmän anläggning eller förordnandeanläggning skall vara tjänligt när det når konsumenterna".

Det räcker således inte att vattnet fyller alla krav när det lämnar vattenverket, det skall även fylla kraven när det når konsumenten. Under transporten från vattenverket till konsumenten påverkas vattnet av materialet i ledningar, reservoarer mm. Därför krävs i praktiken att material som används i rör, ventiler och reservoarer är så beskaffade att de inte alls eller endast i ringa mån påverkar vattnets kvalitet.

I EGs Byggproduktiv direktiv ställs krav på de produkter som monteras in i byggnader och byggnadsverk (inkl. allmänna vattenförsörjningsanläggningar). Direktivet ställer sex väsentliga krav på sådana produkter. Ett av dessa krav gäller hygien, hälsa och miljö.

Det finns sålunda krav i lagstiftningen att material som kommer i kontakt med dricksvatten måste uppfylla en viss kvalitet. För att bedöma material i detta avseende krävs kvalificerad sakkunskap. Det vore naturligt att vänta sig att någon myndighet, i första hand Livsmedelsverket, tillhandahåller sådan sakkunskap. Livsmedelsverket uppger att sådana prövningar inte ingår i dess arbetsuppgifter. Livsmedelsverket hänvisar istället till de certifieringsorgan som är ackrediterade för att typgodkänna byggprodukter. Dessa organ har inte den kompetens som behövs och är heller inte myndigheter. De typgodkännanden som lämnas omfattar således inte egenskapen "lämplighet för att användas i kontakt med dricksvatten".

Ansvar för att den färdiga byggnaden uppfyller de krav som ges i svensk lagstiftning, och med stöd av denna utfärdade föreskrifter, åvilar enligt plan- och bygglagen (PBL) byggherren. Detta innebär i praktiken en helt omöjlig situation: Hur skall varje enskild byggherre kunna ta sitt ansvar i denna fråga när det inte går att uppståda expertis varken hos myndigheter eller någon annanstans?

Problemet skulle kunna lösas genom att någon myndighet, lämpligen Livsmedelsverket, av regeringen ges uppdraget att göra bedömningar av materials lämplighet att användas i samband med transport av dricksvatten.

Gullvy Hedenberg, Svenskt Vatten

Livsmedelsverket, 2003-12-09

Urlakningstest med plaströr är inte alarmerande för dricksvattnet

En norsk undersökning visar att vissa plaströr som används till dricksvatten kan urlaka kemiska ämnen, såsom bensen.

Resultaten går inte att översätta till dricksvatten från kranen. De baseras på laboratoriestudier, som troligen ger högre halter av kemiska ämnen än i en verklig situation. - Det svenska kranvattnet är utmärkt att dricka, säger toxikolog Kierstin Petersson Grawé.

En del av de ämnen man hittat i undersökningen kan vara skadliga om dosen blir tillräckligt hög. Flera av dem känner man med lukt och smak redan vid lägre halt än den som man kan befara påverkar hälsan. Det gäller t ex MTBE, xylen, etylbensen och toluen.

Gränsvärden

Bensen fanns i varierande halt upp till 1 µg/l, vilket motsvarar det kommande gränsvärde för bensen i dricksvatten som kommer att träda i kraft den 25 december detta år. För vissa ämnen som identifierats finns enbart begränsad kunskap om eventuella hälsoeffekter.

Det behövs ytterligare information om förekomsten av ämnena i dricksvatten från kranen innan det går att ta ställning till om det behövs ytterligare gränsvärden.

Undersökning

- Det finns ingen anledning för Livsmedelsverket att rekommendera alla vattenverk med plaströr att leta efter dessa ämnen. Däremot bör branschen ta initiativ till en vetenskaplig undersökning av förekomsten av ämnena från kranen hos svenska dricksvattenkonsumenterna, säger Torbjörn Lindberg.

Får inte utgöra fara

De nya dricksvattenföreskrifterna från och med den 25 december kräver att det inte får urlakas så höga halter av ämnen från rörledningarna att det kan utgöra en fara för människors hälsa. Dessutom ska man minimera urlakningen. Finns det anledning att misstänka att det kan förekomma hälsofarliga halter ska man undersöka vattnet. Det är den som producerar eller tillhandahåller dricksvatten (vattenverken) som har ansvar att uppfylla kraven i föreskrifterna.

Förebyggande

- Det bästa sättet att hantera problem med urlakning av giftiga ämnen är att i förväg se till att de plaströr man använder är av bra kvalitet. Ansvar för att välja bra plaströr ligger hos vattenverken, kommenterar Torbjörn Lindberg, statsinspektör vid Livsmedelsverket.

Den norska undersökningen visar att det är stora skillnader i hur mycket, och vilka ämnen som lakas ut beroende på leverantör och på vilken typ av rör som testats.

Ytterligare upplysningar:

Kierstin Petersson Grawé, toxikolog: 018 17 55 30
Torbjörn Lindberg, statsinspektör: 018-17 57 38